

УКРАЇНА ЯК НАРІЖНИЙ КАМІНЬ СУЧАСНОЇ ЕПОХИ

*Побережна Галина Іонівна,
доктор мистецтвознавства,
професор кафедри теорії та
історії музики НПУ імені
М.П. Драгоманова*

В статті розглянуто особливу роль України в глобальному історичному контексті, розкрито сутність її проблемних стосунків з Росією і актуальність перспективи посилення інтегративних процесів у російсько-українській міждержавній взаємодії. Аналіз зазначених аспектів здійснено із залученням онтологічного й холистичного підходів (сакральньо-хोलістичний підхід.)

Ключові слова: Україна, Росія, числовий символізм, обертоновий ряд, Символ віри, зодіак.

Постановка проблеми.

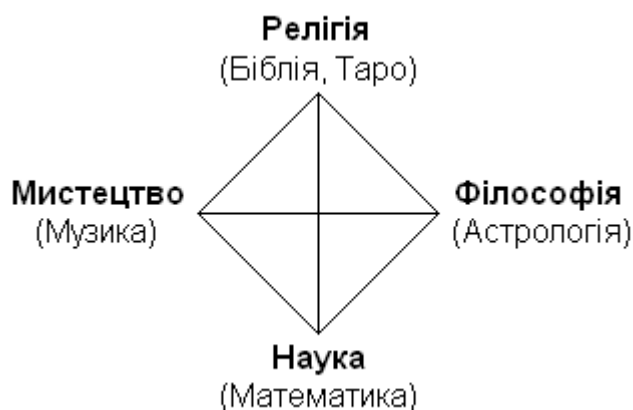
«Мы погибли бы, если б мы не погибали», – цю парадоксальну мудрість буття висловив свого часу письменник М. Достоевський. Її можна пристосувати до будь якого-феномену, атрибутом якого є людська воля. Тим паче – до такого феномену, як Україна, історія якої, як і інших країн, є рівнодіюча багатьох воль.

У все більш виразному есхатологічному контексті сучасності Україна займає особливе місце. Для неї питання буття і небуття давно вже постало як наріжне. Чи жива вона – власне, як держава? Ще не вмерла? І чи-таки вмере, як вже було в історії не раз? Чи життєздатна Україна взагалі? А, може, це

життя жевріє саме завдяки тим погибельним обставинам, що час-од-часу струшують народ? Та чи «поможе мертвому припарка»?

Багато істориків, філософів, вчених-соціологів замислювалися над цими питаннями. Їх відповіді мають протилежне спрямування – і оптимістичне, і песимістичне. Це лише свідчить про те, що істина десь посередині, до того ж в трансцендентальній площині, де взагалі і знаходиться Істина. Наблизитись до неї можливо лише піднявшись над історичним процесом у якусь вищу точку, з якої й можна робити спостереження й узагальнення. У якості такої точки у даній статті пропонується площина сакрального-холістичного підходу (СХП), який дозволяє проникнути у сутність будь-якого феномена. Адже СХП інтегрує найфундаментальніші – онтологічний й холістичний – методи пізнання. Перший – походить з визнання Творця світу, другий – з урахування цілісності світу (не тільки видимого, але й невидимого). То ж СХП дасть змогу подивитися на означену проблему в максимально широкому контексті, об'єктивно¹. І врешті-решт, відповісти на питання: бути Україні чи не бути?

Кожному досліднику відкривається лише частка правди. Сила СХП в тому, що він скеровує до цілісного пізнання сутності: не зовнішньо-інформаційних аспектів явища, а внутрішньо-енергетичних. Адже за відправний момент аналітичних розвідок беремо універсальну четверицю пізнання у її сакральній суті, закодованій мовою спеціальних символів – числових, нотних, астрологічних, сакрально-релігійних:

¹ Див. приклад локального застосування такого підходу у статті автора: [6].

Саме мовою символів й може бути адекватно виражена Істина. Отже, **мета статті** – застосувавши СХП, поглибити уявлення про Україну в контексті сучасної ситуації «передкінця».

Виклад основного матеріалу.

Яку ж інформацію можна отримати про Україну, застосувавши СХП? Обмежимося трьома аспектами:

1. Місце України в загальній містерії Божого творення;
2. Сутність проблемних стосунків з Росією;
3. Вектор розвитку.

1. Місце України в загальній містерії Божого творення.

Стосовно «містерії Божого творення» треба термінологічно визначитися, аби не полишати наукову площину. В подальшому викладі будемо розуміти цей вислів як тотожній онтологічним універсаліям: все – у всьому; всі – Одне. Отже, мова буде йти про місце України у глобальному процесі інтеграції, що вже повсюдно виявляє себе.

Використаємо музично-астрологічні символи як найбільш переконливі, бо вони торкаються числового символізму, що відсторонений від матеріальної конкретики буття.

Зазначимо, що астрогографічна карта I-го ст. н.е. Марка Манілія (Рим) визначає територію Скіфії (від Дунаю до Дону, тобто це Україна й Кубань) як тельцівську. Нема жодних сумнівів у тому, що серед суперрегіонів Україна не має інших претендентів на атрибутивні характеристики Тельця.¹ Серед них: краса і родючість, повнота життєдайності, усталеність та інертність, чуттєве задоволення, тенденція до накопичення і прив'язаність до матеріального.

Але це поверхневий шар інформації, що зчитується із світу явленого. Сутнісний, прихований її шар, а саме універсальний семиричний алгоритм

¹ Інші «Тельці» – Грузія, Швейцарія – класифікуються як підрегіони.

Буття (так звана рекурсія), що саме й складає суть Божественного Логосу як творчого начала Всесвіту¹, знаходиться у невидимій площині. Цей інформаційний зріз відповідає Зодіаку не реальному, а сакральному, що має свій відлік від літнього сонцестояння (максимум світла!) у напрямку астрономічної прецесії, тобто зворотньому щодо видимого руху сонця небесною сферою.

У цьому іншому ланцюгу знаків (Рак-Близнюки-Телець і т.д., що, до речі, співпадає з відліком історичних епох) Телець відповідає порядковому числу

«три», що у своєму графічному виразі – – символізує появу «творчого продукту». Адже Всесвіт у відповідності до СХП розглядається як цілісна, здатна до саморозвитку система, що реалізує у своєму саморусі задум Творця. Власне, це *творчість краси*, що народжується саме на цьому етапі²: вперше виникає геометрична фігура, і вона має естетичні якості (урівноваженість, гармонія). Показово, що піфагорійці вважали трійку *першим* числом,

Отже, це «творяща трійка» – власне, символ Троїці. Земна стихія Тельця і управління Венери апелюють до етико-естетичної цілісності, яка, власне, визначає основу мистецтва: любов, що втілюється у красу. До речі, це саме відбиває і символ Тельця – – голова й роги бика, головної тварини-заплідника у всіх древніх землеробських культурах. Трійка-Телець, таким чином, – свого роду «цеглинка» світобудови, інакше кажучи, її базовий *ген*, в якому згорнуті закономірності майбутнього процесу розгортки («краса спасе світ»). Це вже певний натяк на місію України. Недарма вона запліднила своїми талантами світ.

Цій символічній інформації цілком відповідає реальна історія, тобто те, що відбувалося в епоху Тельця, яка співпала з VI тисячоліттям до н.е. — переламною епохою в історії людства³. Саме з того часу починається відлік

¹ Див. про це детальніше у статтях автора: [2, 5].

² Одиниця – точка, двійка – відрізок, трійка – трикутник.

³ Епоха Тельця окреслюється у межах другої половини V — кінцем III тис. до н.е. Використовуючи різні

літочислення за декількома древніми календарями, зокрема тими, що були в користуванні у індоєвропейців. Згідно А.В. Поправко, часи VI-V тисячоліття до н.е. слід *розглядати* як період «латентного» розвитку цивілізації на терені Північної Припонтиди (Праукраїни), котра в той час лише «накопичувала енергію» для майбутнього бурхливого розвитку. Показові й реальні зміни, що відбувалися у житті людства у ті часи: розвиток у світі скотарства й землеробства, культ родючості, початки приватної власності, будівництво перших міст та ін.

Тобто, Телець, що відповідає Україні, безпосередньо символізує творчість, плодючість, що мали реальне втілення на теренах Прадавньої України.

Звернемось тепер до музики, природи музичного звуку, якій відповідає математично обґрунтована послідовність обертонів-призвуків. Саме *третьій обертоном* в обертоновому ряді вперше народжує *новий* звук і той досконалий консонанс (квінту), на якому будується уся музична система. Акустично саме від третього обертону починає свій відлік суб-обертоновий ряд, що вибудовується за тим самим базовим алгоритмом і активно взаємодіє з базовим. Цікаво, що і назва третього обертону СОЛЬ (від еталонного ДО) етимологічно пов'язана з Сонцем, яке є репрезентантом на земному плані життєдайної сили Творця. «Україна — земля, що багатіє співами, гімнами, молитвами; та, що дарує...» — ще один резонансний висновок, на цей раз — семантики [7].

Найбільше інформації можна отримати на перетині астро-музичної символіки. Тут Тельцю відповідає звук D (PE), який займає центральне місце у квінтовій 21-елементній системі, що охоплює всі дієзи й бемолі.¹

Fes	Риби	♈
Ces	Водолій	♉
Ges	Козеріг	♊
Des	Стрілець	♋

дані та різні підходи, за її початок приймають: від 4500 р. до 4000 р. до н.е.

¹ Див. обґрунтування астро-музичної системи у статті автора: [3].

As	Скорпіон	°
Es	Терези	·
B	Діва	³
F	Лев	±
C	Рак	®
G	Близнюки	©
D (PE)	Телець	§
A	Овен	¥
E	Риби	Å
H	Водолій	Ã
Fis	Козеріг	ı
Cis	Стрілець	³ / ₄
Gis	Скорпіон	°
Dis	Терези	·
Ais	Діва	³
Eis	Лев	±
His	Рак	®

Центральна позиція D (PE) зберігається і в семизвуччі основного квінтового кола, що ілюструється:

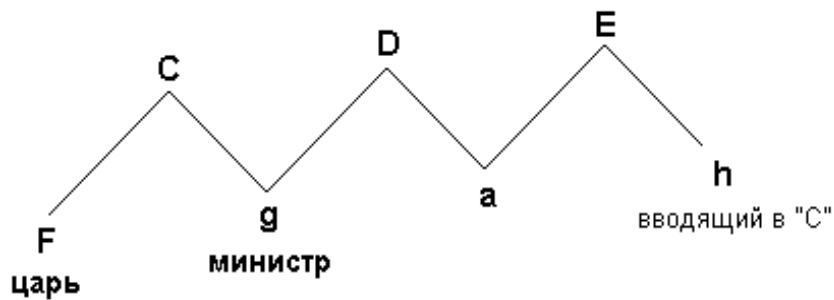
а) числовими співвідношеннями інтервалів (на основі обертонового ряду):

F	C	G	D	A	E	H
16/27	8/9	2/3	1	3/2	9/8	27/16

б) білоклавішною діатонікою:

фа – до – соль – **PE** – ля – ми – си

Запис того самого квінтового ряду у китайській схемі відбиває сакральні уявлення про два нерівнозначні світи – «досконалий», невидимий, істинний (нижній ряд) та «недосконалий», видимий, ілюзорний (верхній ряд):

Констатуємо і тут центральне місце D (PE), причому двічі підтвержене: як центр видимого світу (C – D – E) і водночас як центр світу цілісного, що обіймає обидва розділені світи (FCg – D – aEh). Додамо, що ФА – за стародавніми манускриптами, «звук Бога», що створив видимий світ, але знаходиться у невидимому.

За цією інформацією відкривається перспектива для багатьох роздумів. До вже зроблених висновків додамо лише один показовий факт: світова культура розвивалася переважний історичний час як європоцентристська, а географічний центр Європи (видимий!) міститься саме в Україні.

Нарешті, звернемось до сакрально-релігійних символів, серед яких оберемо той, що напряду семантично співпадає з алгоритмом зодіакального кола і 12-елементного обертонового ряду. Це Символ Віри, третій член якого містить такий текст:

«Він для нас, людей, і ради нашого спасіння зійшов з небес, і воплотився від Духа Святого і Марії Діви, і став людиною».

«Воплощення» – це *творчий* акт, що здійснився у реальному світі в результаті гармонійного поєднання первинних протилежностей – матерії й духу.

В іншому викладі базового алгоритму (семиричного) – Шестиденні – третій день Творення світу співпадає з появою землі, що стає видимою й родючою (з'являється рослинний світ).

Всі перелічені символи семантично близькі. Є й інші, більш витончені й деталізовані, але розгляд їх у межах статті не уявляється можливим.

2. Сутність проблемних стосунків з Росією.

Україна і Росія пов'язані між собою спільною історією, проте характер їх міждержавних стосунків суперечливий і конфліктний. СХП дозволяє розглянути сутність цієї конфліктності у символічній площині.

Україна і Росія належать до двох різних стихій буття: Україна-Телець належить матеріальному, реальному світові, який символізує стихія землі – отже може бути сенсорно осягнутим; Росія-Водолій¹ – це стихія повітря, що у контексті сакрального символізму кореспондує з людською ментальністю, що належить світу невидимому. Ці стихії при взаємодії не змішуються й у астрологічній теорії визначаються як «ворожі».

Холістичний підхід надасть ще більш цікаві аргументи. Квантова космологія обґрунтовує наявність у всесвіті 95% темної енергії-матерії, що не належить до видимого світу. Очі людини здатні опрацювати лише вузький діапазон електромагнітного спектру, та й мозок її задіяний лише на менш ніж 5% свого потенціалу. Саме у сфері невидимого перебуває для нас Бог. І саме невидимою є повітряна стихія, якій належить Росія. Як вже зазначалося, Росія-Водолій – це стихія повітря, що у контексті сакрального символізму кореспондує з людською ментальністю, яку й мусить просувати до пізнання Істини. Показовими є відомий вислів «святая Русь» й наявність ритуалізованого сонму російських святих, багатьох видатних релігійних філософів і проповідників.

«Музичний космос» розкриває цікаві смислові нюанси. Зазначимо лише один, найбільш очевидний. Якщо критерієм усього існуючого є першоджерело ФА (Бог), то РЕ у співвідношенні із ним акцентує паралельний мінор. Це не співпадає з об'єктивною настройкою обертонового ряду (а отже будь-якого музичного звуку) на мажор. Перевага сумних, мінорних пісень в українському фольклорі, та й сам гімн України зі словами «Ще не вмерла...», певна пасивність (навіть в часи голодомору) і «комплекс меншовартості» підтверджують наявність цієї акцентуації і в реальному світі.

¹ Зодіакальна атрибутивність території Росії також позбавлена інших «претендентів».

Звуковий символізм Росії позбавлений такої невідповідності. Але позбавлений разом з тим і властивої мінору чутливості й душевної щемливості.

3. Вектор розвитку.

Чому ж Україна «пасе задніх»? Чому Росія гнобить і перемагає?

Відповідь проста:

– тому що невидимий мир сильніший, і саме він є основним напрямом розвитку сукупного людства;

– тому що ідеальне (ментальне) мусить підкоряти матеріальне (тілесне), домінувати над ним.

Що з цим робити?

Перш за все зрозуміти: Україна – це серце (душа), жіноче. Росія – розум, чоловіче. Окрема людина і людство загалом мусять згармонізувати у собі ці обидва боки власного *Я*, аби народити те, що є Людиною за задумом Творця («... і стануть вони одним тілом» ([1])). Саме розум і серце спричиняють головний дисбаланс в розвитку людини як виду «гомо сапієнс».

Росія і Україна повинні запозичити одне в одного те, чого у кожного з них бракує, і лише разом вони будуть спроможні утворити гармонійне ціле. «Музична містерія» говорить про це *однозначно*: в основі музичного космосу лежить гармонійне двозвуччя, так само і в основі 12-знакового Зодіаку лежить пара світил (Сонце – Місяць). Проекцією цієї бінарності на менший масштаб є поділений навпіл народ України. І наскільки спроможний буде він збалансуватися навколо протилежних засад політичних електоратів, настільки успішною буде подальша екстраполяція цього процесу на міждержавний, міжрасовий, міжконтинентальний рівні.

Графічний вираз числового символізму підкреслює те саме: два трикутники Росії (призма¹) ніби очікують на третій, що має розташуватися посередині між ними, утворюючи збалансовану повноту. Таким

¹ Призма утворюється на шостому кроці сакрального зодіаку [2].

трикутником, як ми бачили, і є Україна. Без України Росія ніби позбавлена внутрішньої «начинки» – серця.¹

У музичній історії ця інтеграція вже давно відбулася: типова лексема української ліричної пісенності запліднила російський романс і врешті-решт стала інтонаційною «емблемою» усієї російської музичної класики. На підставі російсько-українського синтезу світ отримав і найбільшого музичного генія – Петра Ілліча Чайковського.

Російсько-українська міждержавна інтеграція на гармонійному, паритетному рівні ознаменує завершення процесу подрібнення біблійного Колоса і початок руху у зворотньому напрямку – до возз'єднання раніше подрібнених частин. І тоді по-справжньому настане час «збирати каміння»². А «камінь, що був відкинутий», отримає шанс стати «наріжним».

Висновки. Зробимо висновки щодо поставлених на початку статті питань.

Україна є центром створеного Богом світу, «цеглиною» світобудови. Звідси почався цивілізаційний рух, сюди він і повернеться у кінцевому підсумку. Рух відбувається на периферії спірально-циклічного поступу людства. А центр – це точка спокою. Можливо, тому, Україна, рух якої відбувається у «нульовому» напрямку, досить-таки «довго запрягає»³.

Проте історія – процес динамічний, і за канонами астрології Україна-Телець рухається в напрямку своєї мети, тобто десятого від нього знака – Водолія. Не дивно, що на протязі всієї історії Україні весь час прищеплюються «водолійські», ментальні енергії — аж до такого суворого уроку, як панування над нею «водолійської» Росії. Нарешті наближається час опанування Логосом – ключом до розуміння своєї сакральної місії – і

¹ Шостий день Творення проясняє ці смисли ще більше: як потребу в заповненні прірви між людиною і твариною (про «полярність російського характеру» писав свого часу історик В.О. Ключевський).

² Наш час дає певні ознаки того, що цей процес вже розпочався. Про це свідчать і симптоматичні вислови відомих російських інтелектуалів: «Это какая-то уникальная, Богом поцелованная страна», – висловився про Україну журналіст Матвій Ганопольський на передачі «Свобода слова» з Шустером 25 лютого 2011. А професор Московської Духовної Академії, дьякон Андрій Кураєв у телеінтерв'ю образно окреслив тенденцію пошуку порозуміння: «Россия — дитя Украины. Мама, не гневайся на нас».

Україні, і Росії. Разом вони утворюють гармонічну єдність, основою якої мусить стати усвідомлення цінності розуму, з одного боку, і цінності м'якої душевності, з іншого. Лише така єдність «рацію» й «емоцію» надасть перспективу людству для подальшого просування у фарватері Божественного задуму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біблія. Перша книга Мойсеєва: Буття, 2:24.
2. *Побережна Г. / Галина Побережна // История музыки в разрезе сакральной нумерологии // Музично-історичні концепції у минулому і сучасності. — Львів.: Сполом, 1997. — С. 37–48.*
3. *Побережна Г. / Галина Побережна // Музично-логічні основи буття (коментар до музично-космогонічних теорій) // Ставропігійські філософські студії. – Вип.3. – Львів: «Ставропігійон», 2009. – С. 9-44.*
4. *Побережна Г. / Галина Побережна // Нетрадиційні джерела пізнання алгоритму буття // Ставропігійські філософські студії. – Вип.1. – Львів: «Ставропігійон», 2008. – С. 36-48.*
5. *Побережная Г. / Галина Побережная // О феномене рекурсии в Библии и Музыка / Музыка і Біблія. — К.: МДПП «Друкар», 1999. — С. 20–30.*
6. *Побережна Г. / Галина Побережна // Спроба сакрально-холістичного підходу до феномену творчості // Ставропігійські філософські студії. – Вип.4. – Львів: «Ставропігійон», 2010. – С. 35-56.*
7. *Поправко А. / Андрій Поправко // Що означає назва «Україна»? / Пульс Ставропігії. – № 5. – 10 грудня 2010 р. – С. 3.*

Галина Побережная

Украина как краеугольный камень современной эпохи

В статье рассмотрена особая роль Украины в глобальном историческом контексте, раскрыта сущность ее проблемных отношений с Россией и актуальность перспективы усиления интегративных процессов в российско-украинском межгосударственном взаимодействии. Анализ обозначенных аспектов выполнен с привлечением онтологического и холистического подходов (сакрально-холистический подход.)

Ключевые слова: Украина, Россия, числовой символизм, обертоновый ряд, Символ веры, зодиак.

Halina Poberezhna

Ukraine as a cornerstone of the modern era

In the article the special role of Ukraine is considered in a global historical context; essence of her problem relationships with Russia and actuality of prospect of strengthening the integrative processes in Russian-Ukrainian intergovernmental co-operation is exposed. The analysis of the marked aspects is executed with bringing in ontological and holistic approaches (sacral- holistic approach).

Keywords: Ukraine, Russia, numerical symbolism, overtone row, the Creed, Zodiac.

Побережна Галина Іонівна (Київ)

Доктор мистецтвознавства, професор кафедри теорії та історії музики
Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова

E-mail: pogiav10@gmail.com Tel: 8 093 058 61 59